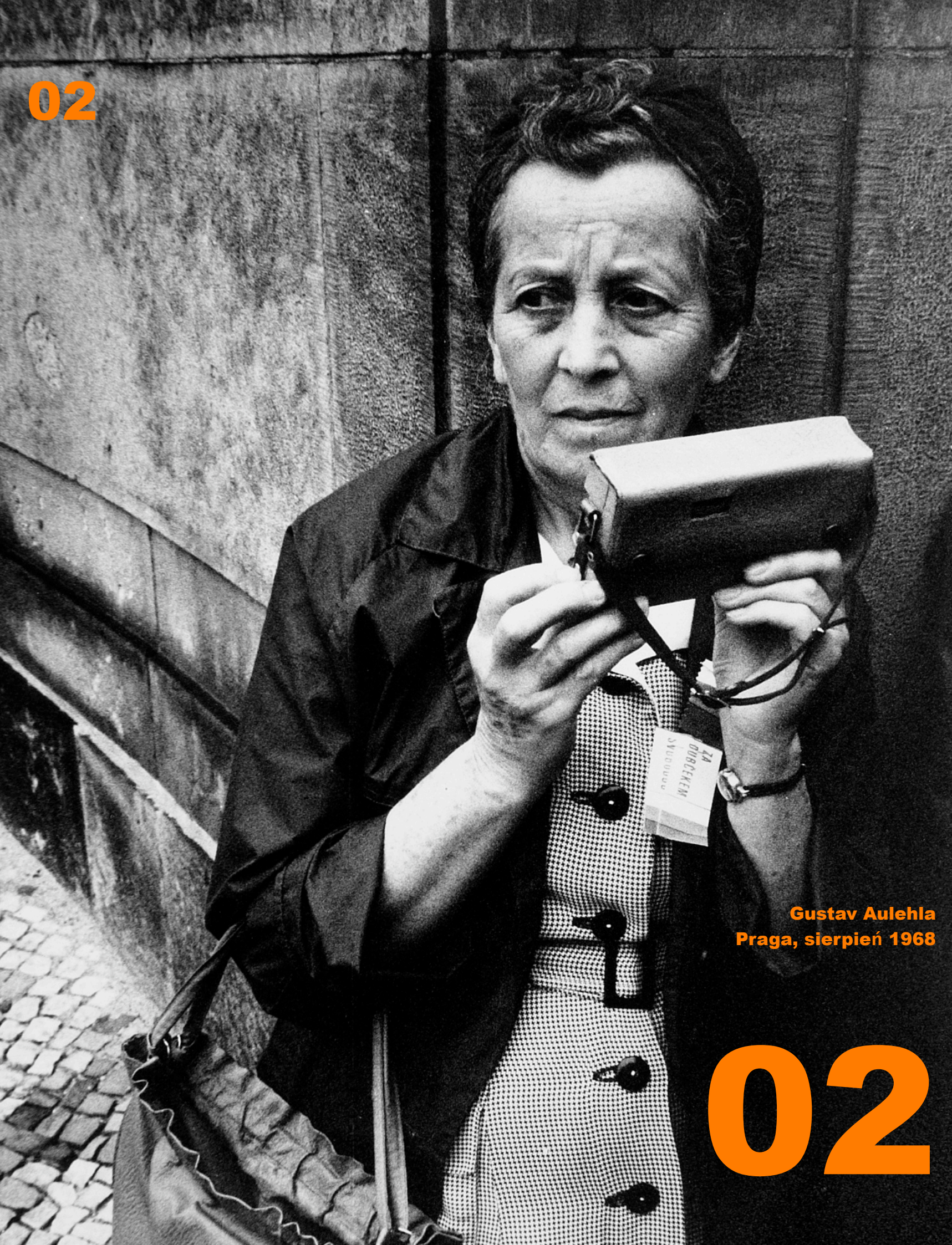

02

Gustav Aulehla
Praga, sierpień 1968

02

Wystawa główna

**Behind Walls – Za murami.
Europa Wschodnia przed 1989**

Wystawa towarzysząca

**DoNosy – Polska 1980-89
oczami czołówki poznańskich
dokumentalistów**

Dzień Fotokastu

**Agencja Magnum
Media Storm
Ekpictures**

Dyskusja

Wokół przemian społecznych 1989 r.

Festiwal Fotodokumentu

informator

7-8 listopad 2009

02 Festiwal Fotodokumentu 7-8 listopad 2009

wystawy:

Poznań: 7-30 listopad 2009

Warszawa: 3 grudzień 2009 – 31 styczeń 2010

miejsce:

Poznań: Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu, ul. gen. T. Kutrzeby 10

Warszawa: Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej, ul. Chodakowska 19/31

organizatorzy: Instytut Fotografii proFotografia, Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych Dziennikarstwa w Poznaniu, Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej

Kurator: Monika Piotrowska

Współfinansowanie: Miasto Poznań, Samorząd Województwa Wielkopolskiego

Mecenas: Bank Zachodni WBK

Opowieść o niezmiennie poruszających fenomenach rzeczywistości sprzed roku 1989 i różnych aspektach zmienionej obyczajowości po roku 1989.

W programie:

- międzynarodowa wystawa „**Behind Walls**” – „**Za Murami. Europa Wschodnia przed 1989**”, konfrontującej nigdy dotąd ze sobą nie zestawiane zdjęcia z krajów byłego Bloku Wschodniego, przygotowanej przez holenderskiego kuratora Wima Melisa na Noorderlicht Fotofestival 2008,
- specjalnie na Festiwal przygotowana, polska wystawa „**DoNosy – Polska 1980-89 oczami czołówki poznańskich dokumentalistów. Relacja z okresu dorastania (do przełomu)**” – prace Mariusza Stachowiaka, Janusza Nowackiego, Macieja Kuszeli i Mariusza Foreckiego (obie wystawy w grudniu – w Warszawie, w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej, ul. Chodakowska 19/31)
- wernisażowy recital poety i barda **Grzegorza Tomczaka**
- dyskusja na temat przemian społecznych w 1989 r.
- **Dzień Fotokastu** – kolejny pokaz nowej formy prezentacji zdjęć, po zainicjowanej na ubiegłorocznym 01 Festiwalu Fotodokumentu pierwszej w Polsce, szerokiej prezentacji tego gatunku; tym razem to pokaz międzynarodowy, tematyczny, m.in. z produkcjami Agencji Magnum, Media Storm i kilkoma ekskluzywnymi materiałami, stworzonymi specjalnie na nasz Festiwal.

Wystawa główna**Behind Walls – Za murami.
Europa Wschodnia przed 1989****Wystawa towarzysząca****DoNosy – Polska 1980-89
oczami czołówki poznańskich
dokumentalistów****Dzień Fotokastu****Agencja Magnum
Media Storm
Ekpictures****Dyskusja****Wokół przemian społecznych 1989 r.****Festiwal Fotodokumentu****informator****7-8 listopad 2009**

PROGRAM

02 Festiwalu Fotodokumentu

Poznań:

7.11.2009 (sobota),

g. 17.00

dyskusja pt.: „Fascynujący obraz życia w socjalistycznym raju?”

g. 18.00

wernisaż wystaw: „Behind Walls” – „Za murami. Europa Wschodnia przed 1989” „DoNosy – Polska 1980-89 oczami czołówki poznańskich dokumentalistów”

z recitalem wystąpi Grzegorz Tomczak w towarzystwie pianisty Krzysztofa Dysa

8.11.2009 (niedziela),

g. 16.00

Dzień Fotokastu

- pokaz produkcji m.in. z Agencji Magnum, Media Storm i Ekpictures

- prezentacja wizualna Mikołaja Jazdona, wykładowcy filmoznawstwa na UAM w Poznaniu, pt. "Fotografie w roli głównej, czyli o filmach ze zdjęć"

- pokaz ekskluzywnych produkcji polskich

Warszawa:

3.12.2009 (czwartek), g. 18.00

wernisaż wystawy „Behind Walls” – „Za murami. Europa Wschodnia przed 1989”

7.01.2010 (czwartek), g. 18.00

wernisaż wystawy „DoNosy – Polska 1980-89 oczami czołówki poznańskich dokumentalistów”

Wystawa główna

**Behind Walls – Za murami.
Europa Wschodnia przed 1989**

Wystawa towarzysząca

**DoNosy – Polska 1980-89
oczami czołówki poznańskich
dokumentalistów**

Dzień Fotokastu

**Agencja Magnum
Media Storm
Ekpictures**

Dyskusja

Wokół przemian społecznych 1989 r.**Festiwal Fotodokumentu****informator****7-8 listopad 2009**

Międzynarodowa wystawa

Behind Walls – Eastern Europe before 1989

Za Murami – Europa Wschodnia przed 1989

- dzieło holenderskiego kuratora Wima Melisa, pokazane po raz pierwszy na XV Noorderlicht, Międzynarodowym Festiwalu Fotograficznym (Fries Museum w Leeuwarden, Holandia, 7 wrzesień – 26 październik 2008); polski kurator: Monika Piotrowska

70 prac, 20 fotografów z 10 krajów

Wystawa konfrontuje nigdy dotąd ze sobą nie zestawiane zdjęcia z krajów byłego Bloku Wschodniego (poza Rosją). Wybrał i skomentował je zachodnio-europejski kurator, który nigdy przed 1989 r. nie znalazł się po drugiej stronie Żelaznej Kurtyny, za wschodnio-europejskimi „Murami”. W Polsce pokazujemy w większości nieznane i najciekawsze z pokazanych pierwotnie w Holandii prac.

Wim Melis o idei prezentacji:

„Obalenie Muru Berlińskiego w 1989 r. obwieściło koniec Bloku Wschodniego, a socjalizm i totalitaryzm ustąpiły z drogi kapitalizmowi i demokracji. Razem ze zbiorem starych wartości puszczono w niepamięć unikalny zbiór fotograficzny. Każde z państw członkowskich Bloku Wschodniego rozwijało swój własny słownik fotograficzny, który prawie nigdy nie wyszedł poza swe narodowe granice. Te reminiscencje komunistycznej przeszłości nie są teraz pożądane i historycznie ważnej części fotografii grozi, że, nim ją zobaczymy, na zawsze zostanie zapomniana.

Pracując w służbie reżimowi bądź niezależnie i w podziemiu, wschodnio-europejscy fotografowie dokumentowali świat, który obecnie znika. Każdy robił to we własny sposób. Behind Walls oferuje przegląd ich prac, pokazywanych w zasadzie po raz pierwszy poza krajem pochodzenia ich autorów.

Cenzura i brak wolności były w Europie Wschodniej oczywistym składnikiem życia, a reżim totalitarny propagował bohaterski wizerunek socjalistycznego społeczeństwa. Nie doceniano fotografów życia codziennego i sfery osobistej. Tylko w okresach stosunkowej wolności, jak podczas Praskiej Wiosny czy w NRD w późnych latach 70., naruszali niepisane prawa, choć i wtedy ostrożnie. Pocieszenie często niosła ucieczka w samodzielnie kreowaną rzeczywistość, co stało się mocnym bodźcem dla fotografii eksperymentalnej.

Od dumnych portretów przodowników, po skryte zdjęcia z manifestacji – Behind Walls daje fascynujący obraz życia i fotografii w socjalistycznym raju.”

Wystawa główna

**Behind Walls – Za murami.
Europa Wschodnia przed 1989**

Wystawa towarzysząca

**DoNosy – Polska 1980-89
oczami czołówki poznańskich
dokumentalistów**

Dzień Fotokastu

**Agencja Magnum
Media Storm
Ekpictures**

Dyskusja

Wokół przemian społecznych 1989 r.

Festiwal Fotodokumentu

informator

7-8 listopad 2009

DoNosy – Polska 1980-89 oczami czołówki poznających dokumentalistów. Relacja z okresu dorastania (do przełomu).

80 zdjęć 4 autorów: Mariusza Stachowiaka, Janusza Nowackiego, Macieja Kuszeli, Mariusza Foreckiego
Kurator: Monika Piotrowska

Od kuratora:

Rok 1980 przeciął związki polskiej fotografii z tradycją piktorializmu, który na kilkadziesiąt lat ugruntował pogląd, że „nie jest zadaniem fotografa-artysty oddanie drzewa z drobiazgowym rysunkiem siatki żyłek na każdym liście, gdyż w ten sposób patrzy tylko botanik” – jak to ujął w l. 40. poznański fotograf Zygmunt Obrąpalski. Otóż w 1980 r. każdy chciał być botanikiem. Lata 1980 i 1981 były okresem gwałtownej i lawinowej rehabilitacji fotografii dokumentalnej w Polsce. Działo się coś tak wyjątkowego, że fotoreporterami zostawali często kompletni amatorzy. „Zaczęło się utrwalanie na ogromną skalę” – mówi Janusz Nowacki, jeden z liderów polskiego ruchu fotograficznego poczynawszy od przełomu l. 70/80. – „Ludzie” – zauważa – „chcieli mieć jak najwięcej dowodów, że to się dzieje naprawdę”.

W l. 80. powszechnym stało się też przeświadczenie, które we wstrząśniętej po rozpadzie państwa socjalnego i upadku górnictwa Wielkiej Brytanii deklarowała redakcja magazynu Camerawork: „fotografia obrazująca życie społeczności może zaktywizować ludzi, włączyć ich w proces zmiany społecznej”.

Z tą wiarą, typową dla wielkich fotoreporterów XX wieku, przeszli przez świat schyłku PRL-u czterej autorzy „DoNosów” - relacji z okresu dorastania Polaków do przełomu roku 1989.

Wystawa główna

**Behind Walls – Za murami.
Europa Wschodnia przed 1989**

Wystawa towarzysząca

**DoNosy – Polska 1980-89
oczami czołówki poznających
dokumentalistów**

Dzień Fotokastu

**Agencja Magnum
Media Storm
Ekpictures**

Dyskusja

Wokół przemian społecznych 1989 r.

Festiwal Fotodokumentu
informator

7-8 listopad 2009

gruppe/28 00024518, Europe, German Democratic Republic (GDR), capital city East-Berlin, whitsu...
Jens Röttsch/Gruppe28

Dzień Fotokastu

wokół zrywów i przemian społecznych roku 1989

Fotokast, forma żywo rozwijająca się w świecie reklamy i informacji, po raz drugi ma swój dzień podczas Festiwalu Fotodokumentu. Tym razem jako pokaz międzynarodowy i tematyczny, który poszerzy obraz, przedstawiany przez obie wystawy festiwalowe.

Spośród produkcji **Agencji Magnum** i **Media Storm** pokazujemy takie, które opowiadają o buntach sprzed 1989 r. w takich miejscach, które żywo interesowały Polaków doby PRL. Prezentujemy też **ekskluzywny materiał ze zdjęć z byłej NRD**, przygotowany specjalnie na nasz Festiwal dzięki Doc-Art-Forum. Będą **obrazy z Ukrainy, Rosji, Czech, Kuby**; wśród autorów zdjęć Burt Glinn, Bruno Barbey, Josef Koudelka, Jens Roetzsch, Paul Lowe, Oleg Klimow, Christopher Anderson, Rafał Milach i in. Wreszcie – fascynująca wycieczka po **krajinie krótkiego metrażu**, pionierów i następców produkcji ruchomych obrazów ze zdjęć z podkładem dźwiękowym, m.in. Kanadyjczyków, Francuzów i oczywiście Polaków, czyli prezentacja **Mikołaja Jazdona: "Fotografie w roli głównej, czyli o filmach ze zdjęć"**. Wśród polskich autorów zdjęć do krótkich metraży - m.in. Witold Krassowski.

A na deser – m.in. specjalna produkcja polska na temat tego, **"czego nie pokazałaby cenzura PRL"**, skompletowana ze zdjęć z archiwów dzienników śląskich, a wyselekcjonowanych przez wieloletniego fotoreportera śląskich gazet, Bogdana Kułakowskiego, i przez niego komentowana.

Zatem fotografia i dźwięk...

Wystawa główna

**Behind Walls – Za murami.
Europa Wschodnia przed 1989**

Wystawa towarzysząca

**DoNosy – Polska 1980-89
oczami czołówki poznańskich
dokumentalistów**

Dzień Fotokastu

**Agencja Magnum
Media Storm
Ekipictures**

Dyskusja

Wokół przemian społecznych 1989 r.

Festiwal Fotodokumentu

informator

7-8 listopad 2009

Dyskusja pt. „Fascynujący obraz życia w socjalistycznym raju?”

Tegoroczna dyskusja krążyć będzie wokół różnych obrazów życia społecznego i prywatnego przed i po 1989 r. Wyjdziemy od pytania tytułowego, inspirowanego przez wypowiedź Wima Melisa, znajdującą się we wstępie do wystawy jego autorstwa: „**Behind Walls**”. Wątek ten rozwiniemy pytając dalej:

- Propaganda jak reklama? Dlaczego fascynuje?
- Stare wartości w niepamięć?
- Czy prywatna przestrzeń wolności, jaką wypracowywano sobie w różny sposób w PRL, przyczyniła się do wykształcenia społeczeństwa obywatelskiego?

prowadzenie: **prof. Izolda Kiec**, kulturoznawca, polonistka

uczestnicy: **prof. Andrzej Gałganek**, ekspert od stosunków międzynarodowych
prof. Jerzy Fiećko, polonista
Bogdan Kułakowski, fotoreporter z bogatym dorobkiem sprzed 1989 r.

Wystawa główna

**Behind Walls – Za murami.
Europa Wschodnia przed 1989**

Wystawa towarzysząca

**DoNosy – Polska 1980-89
oczami czołówki poznańskich
dokumentalistów**

Dzień Fotokastu

**Agencja Magnum
Media Storm
Ekpictures**

Dyskusja

Wokół przemian społecznych 1989 r.

Festiwal Fotodokumentu
informator **7-8 listopad 2009**

Grzegorz Tomczak – recital na wernisażu 7.11

Poeta, kompozytor, bard, autor tekstów piosenek. Urodzony w 1954 r., pozostaje jedną z bardziej znanych postaci polskiej piosenki literackiej. W 1979 r. zdobył główną nagrodę na Studenckim Festiwalu Piosenki w Krakowie. W 1981 r. wystąpił na legendarnym Festiwalu Piosenki Prawdziwej "Zakazane piosenki" w Gdańsku. Od poł. I. 80. współpracował z gwiazdami polskiej estrady, jego piosenki śpiewali m.in. Maryla Rodowicz, Andrzej Zaucha, Zbigniew Wodecki, Ryszard Rynkowski, Mr Zoob, zespół Pod Budą. Otrzymał nagrodę publiczności za piosenkę "Idąc, zawsze idź" na Ogólnopolskim Przeglądzie Piosenki Autorskiej OPPA (1999). Wydał tomik wierszy i piosenek (1992), płyty "Ja to mam szczęście" (2001), „Miłość to za mało” (2008). W sezonach 2003/04 i 2004/05 występował w spektaklach Platformy Artystycznej O.B.O.R.A., od 2006 r. współpracuje z „Kabareciarnią” Zenona Laskowika. Jest współtwórcą Teatru Piosennego „Pod Pretekstem”. Na przełomie I. 70/80. do najbliższych przyjaciół domu Tomczaka należał Mariusz Stachowiak, zmarły w 2006 r. fotograf, jeden z autorów „DoNosów”, prezentowanych na 02 Festiwalu Fotodokumentu.

Wystąpi z towarzyszeniem pianisty Krzysztofa Dysa.

Wystawa główna

**Behind Walls – Za murami.
Europa Wschodnia przed 1989**

Wystawa towarzysząca

**DoNosy – Polska 1980-89
oczami czołówki poznańskich
dokumentalistów**

Dzień Fotokastu

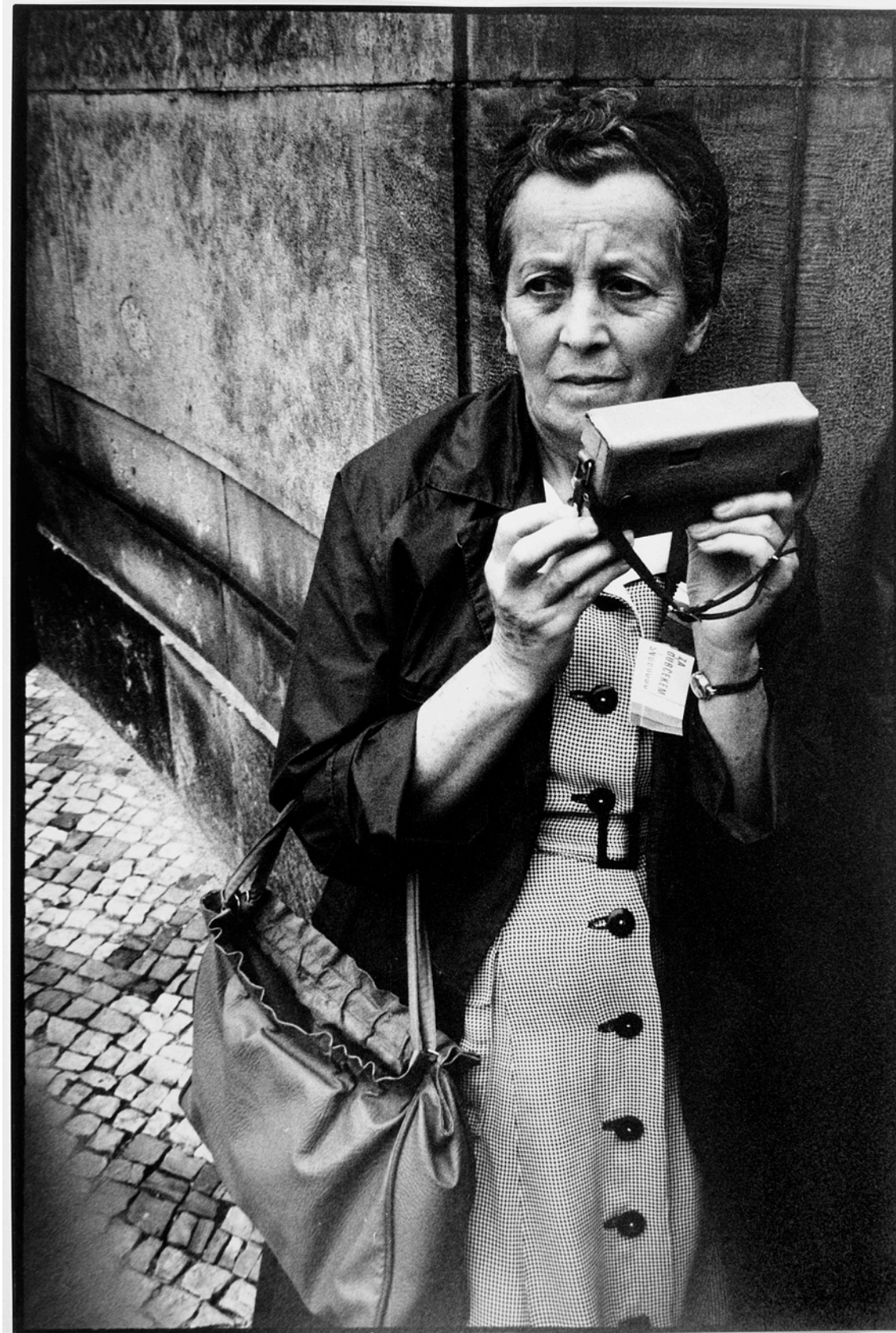
**Agencja Magnum
Media Storm
Ekpictures**

Dyskusja

Wokół przemian społecznych 1989 r.

Festiwal Fotodokumentu
informator **7-8 listopad 2009**

Gustav Aulehla
„Jacy byliśmy” (CZECHOSŁOWACJA, 1963-1982)

Gustav Aulehla (ur. 1953)

Aulehla z niezwykłą skrupulatnością dokumentował życie codzienne. Był mieszkańcem Krnov (Karniowa) na granicy z Polską i tam fotografował: knajpy, domy starców, przedszkola, pogrzeby, spotkania partyjne itp. Był kronikarzem przede wszystkim przestrzegającym. Miał wyostrzone oko na kontrast pomiędzy jaskrawymi hasłami socjalistycznymi a ponurą rzeczywistością. Z powodu zdjęć żołnierzy Armii Radzieckiej, stacjonujących w Krnov, trafił na przesłuchania. Tajniacy przeszukali mu dom, on sam został osadzony w więzieniu, a zwolniony w wyniku powszechnej amnestii. Zdjęcia zdołał przechować w ukryciu. Pokazał je tylko raz, w 1984 r., podczas małej wystawy indywidualnej w Ostrawie.

Przez ponad 60 lat Gustav Aulehla wywołał ponad 90 tysięcy negatywów. W 1989 roku przestał fotografować i rozpoczął prace nad projektowaniem graficznym.

Andrzej Baturo (ur. 1940)

W l. 70. pracował jako fotograf w polskich mediach. Zdjęcia z cyklu: „Zostać żołnierzem” odzwierciedlają groteskową pozycję rekruta i akt bezceremonialnego pozbawiania go ludzkiej godności. Baturze udało się wykonać serię zdjęć do tego cyklu pod pozorem realizacji innego tematu. Zdjęcia miał opublikować magazyn ITD. Wydawcy udało się przemycić i pokazać zaledwie jedno zdjęcie (nie prezentowane na wystawie, „bezpieczne” zdjęcie żołnierzy prezentujących broń). Od pocz. l. 60. Baturo funkcjonował jako organizator, członek oraz doradca różnych organizacji związanych z fotografią. Ponieważ tworzył krytyczne reportaże, jego prace rzadko publikowano. Od wielu lat szef Foto Art Festival w Bielsku-Białej.

Andrzej Baturo
„Zostać żołnierzem” (POLSKA, 1970-1979)

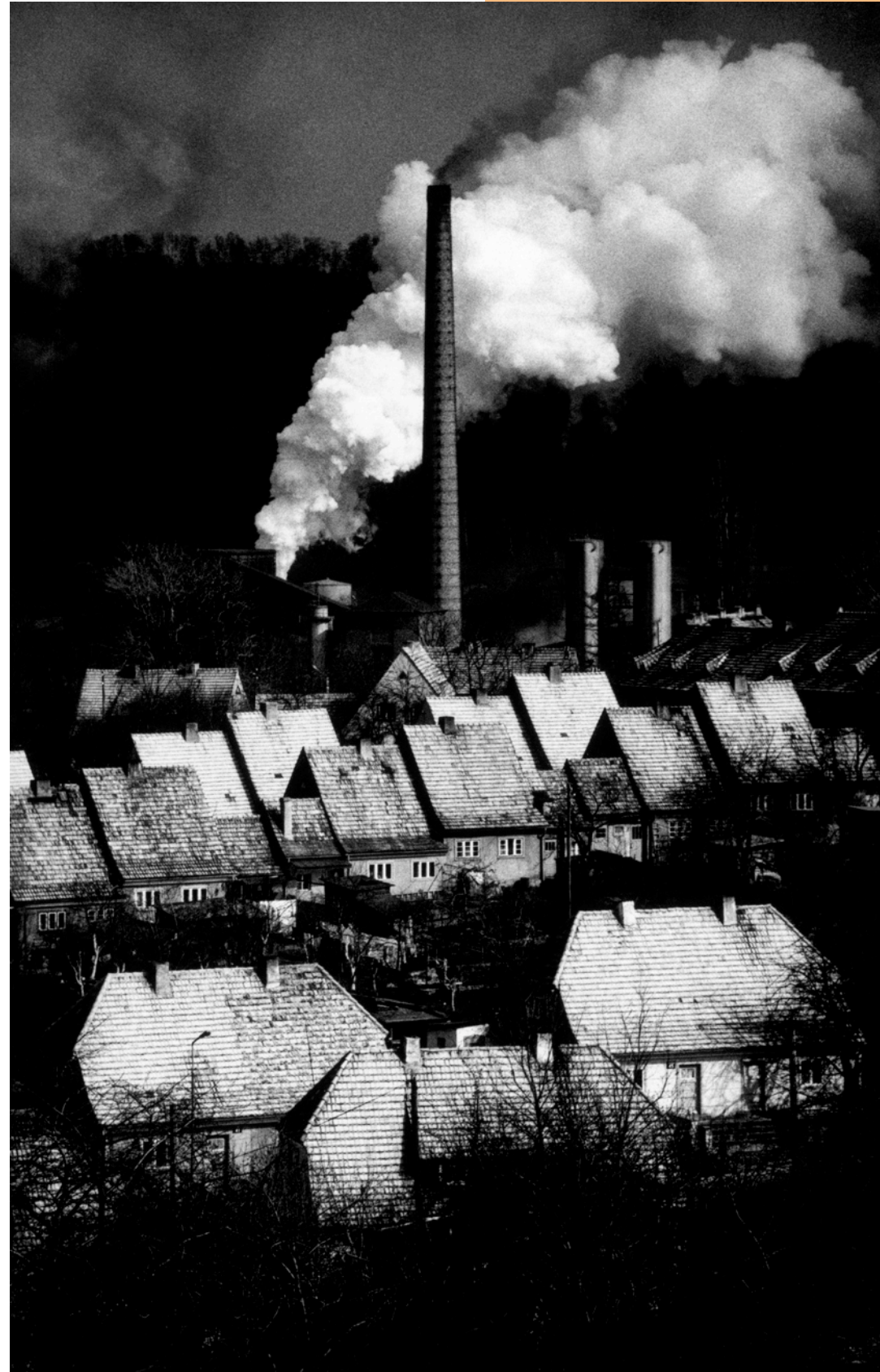

Svetlana Bahchevanova
„Nieznany fotograf” (BUŁGARIA, 1950-1956)

Svetlana Bahchevanova (ur. 1958)

Bahchevanova występuje tu jako autorka reprodukcji, a nie serii. Autor świetnych, profesjonalnych zdjęć, odnalezionych na śmietniku we wsi pod Sofią w 1990 r., pozostaje nieznany. Wykonując reprints i pokazując je światu, Bahchevanova dała im drugie życie. Przed rokiem 1944, zanim Bułgaria weszła w strefę wpływów Związku Radzieckiego, aparat fotograficzny był towarem luksusowym, dostępnym bogatym. Po roku 1944, z kolei, stał się powszechnym narzędziem maszyny propagandowej. Zdjęcia pt. „Nieznany fotograf” mówią wiele o podporządkowaniu fotografa idei. Przeważają sielankowe portrety robotników i świąteczne pochody - rodzaj kampanii reklamowej „nowego, wspaniałego świata”. Świata solidarności społecznej, dobitnie zobrazowanej przez portrety grupowe. Svetlana Bahchevanova pracowała jako fotoreporter przez 18-cie lat. Brała udział w niezależnym, podziemnym ruchu na rzecz demokracji w Bułgarii, jednocześnie obszernie dokumentując zmiany społeczne i dążenie do wolności. Od 7-miu lat mieszka w Nowym Jorku. Związana m.in. z AP, France Press, Gamma, SIPA, World Picture News, Aurora, Getty Images, National Geographic. Na zdjęcia nieznanego fotografa trafiła u kogoś w 2001 r., podczas realizacji projektu o albumach rodzinnych z XX w.

Michał Cała
„Śląsk” (POLSKA, 1978-1979)

Michał Cała (ur. 1948)

Lata 70. w Polsce to apogeum przemysłu wydobywczego i stalowego, a Cała uległ fascynacji krajobrazem, jaki ten przemysł wytworzył. Dymiące kominy, ponure miasta górnicze i góry odpadów przemysłowych kreowały na Śląsku panoramę wręcz surrealistyczną. Powszechny składnik tego socjalistycznego krajobrazu stanowiło ogromne zanieczyszczenie powietrza, wynikające ze stosowania przestarzałych technologii. Przy tym obiekty przemysłowe uchodziły w oczach władz za strategiczne i fotografowanie ich bez zezwolenia było zabronione. Całę zatrzymano kiedyś za robienie zdjęć hałdom przy kopalni. Szczęściem nie został przeszukany jego samochód, w którym miał pełno rolek naświetlonych filmów. Prawdopodobnie po sprawdzeniu, czy fotograf nie pracuje dla obcego wywiadu, po 24 godzinach został zwolniony. Cała zauważał niesłychaną skalę przemysłu wobec pracującego dla niego człowieka, widząc w tym metaforę komunistycznej rzeczywistości. Jest jednym z najbardziej znanych fotografów w Polsce, nadal specjalizuje się w fotografii krajobrazowej. Na Śląsku działał w l. 1975-1992.

Krzysztof Cichosz
„PO-REPORTAŻ”(POLSKA, 1981-1985)

Krzysztof Cichosz

*** (Jankowi Wiśniewskiemu)

Krzysztof Cichosz (ur. 1955)

Od końca 1981 r. Krzysztof Cichosz tworzył w proteście wobec ówczesnej, politycznej sytuacji Polski. Skupiał się na najważniejszych wydarzeniach tamtych dni, czyli masowych demonstracjach przeciw władzy totalitarnej, sprzeciwie wobec więzieniu liderów opozycji i aresztowań zbuntowanych robotników. Operował symboliką, np. usuwał poszczególne elementy zdjęć, zostawiał same cienie niektórych osób, nawiązując do tajemniczych zniknięć liderów opozycji. Cały cykl nazwał Po-Reportaż. Większości zdjęć, krytycznie przedstawiających ówczesną sytuację, nie pokazywał aż do 1985 r., gdy stało się to możliwe w wyniku złagodzenia polityki rządu PRL. Od 1983 prowadził własną galerię w Łodzi. W 1989 roku ukończył Szkołę Fotografii w Warszawie. Obecnie jest nauczycielem w Państwowej Wyższej Szkole Filmowej w Łodzi.

Ion Grigorescu (ur. 1945)

Nieodłączną częścią życia w komunistycznej Rumunii były zwoływane przez władze wiece wyborcze. Lojalność wobec reżimu potwierdzało się tam pod okiem służb bezpieczeństwa. Grigorescu potajemnie fotografował wiec, który odbył się 6 marca 1975 roku. Zdjęcia odsłaniają mechanizmy owych zgromadzeń – całkowity brak spontaniczności i wymuszone posłuszeństwo. Ion Grigorescu jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych fotografów i artystów wizualnych w Rumunii. Brał udział w weneckim Biennale w 1997 r. oraz Documenta w Kassel w 2007 r.

Ion Grigorescu
The Art Collection of Erste Bank Group, Austria
„Wiece wyborczy” (RUMUNIA, 1975)

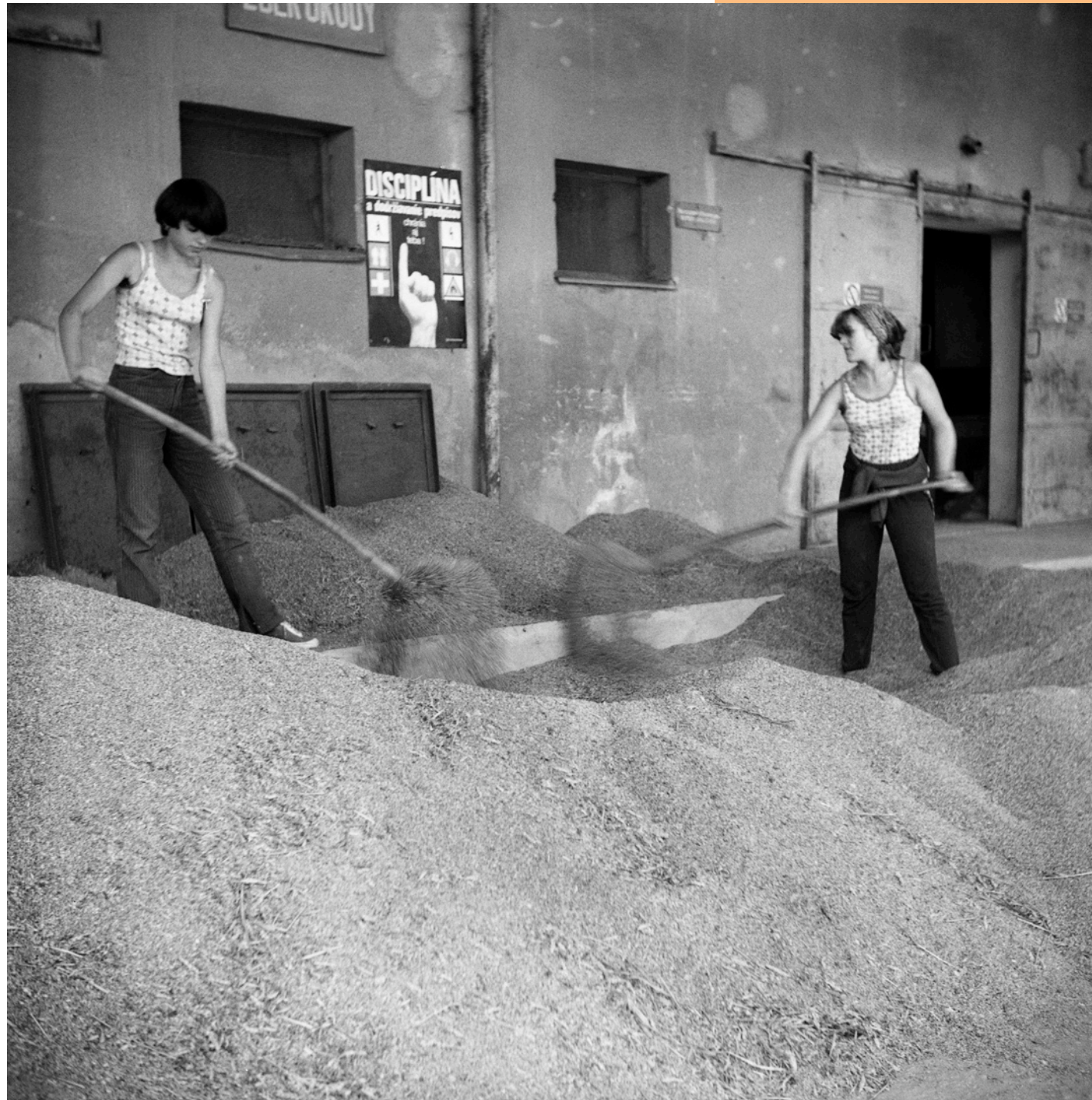
1-5-1986/ 8.45

Jiří Hanke
seria: „Widoki z okna mojego mieszkania”
(CZECHOSŁOWACJA/CZECHY, 1981-2003)

Jiří Hanke (ur. 1944)

Od września 1981 r. do stycznia 2003 r. Jiří Hanke robił zdjęcia z okna swojego mieszkania. Moment zawsze był niezaplanowany, za to aparat zawsze zwrócony w tym samym kierunku - na ulicę miejscowości Kladno, które do 1993 r. należało do Czechosłowacji, a potem do Republiki Czeskiej. Fotografie, wykonane o różnych porach dnia i roku, mają – każda z osobna – coś z politycznego klimatu minionego czasu, w związku z czym zwykła ulica Kladno stała się barometrem, wskazującym nastroje, panujące w mieście. (Hanke wykonał ponad 130 zdjęć.).

Autor czterokrotnie, od 1995 roku, otrzymał nagrodę za Publikację Roku w Czechach. Jego prace należą między innymi do kolekcji Victoria and Albert Museum w Londynie oraz Muzeum Narodowego w Pradze.

Juraj Kammer (ur. 1959)

Lucia Nimcova – współautorka projektu

Wszelkie wydarzenia oficjalne były w Czechosłowacji dokumentowane przez któregoś z wielu państwowych fotografów. Kammer w takiej właśnie roli pracował w Regionalnym Centrum Kultury w Humenně, co wymagało nie lada dyspozycyjności i elastyczności, ponieważ fotografowanie np. całego dnia wizyty delegacji państwowej miało kończyć się dostarczeniem gotowej dokumentacji zdjęciowej. Wykonywał swoje obowiązki, nie zastanawiając się, czy jest częścią socjalistycznej maszyny propagandowej. Nie czuł potrzeby angażowania się w krytykę władzy. „Nie byłem częścią ruchu oporu” – mówi. Ale też, jak podkreśla, jego prace nie koloryzowały życia, pokazywał je takim, jakie było. Kammer rozpoczął pracę etatowego fotografa w 1980 r. i pracuje w tej roli dziś.

Lucia Nimcova zrobiła współczesny „remake” zdjęć Słowaka Kammera, z tymi samymi bohaterami w tych samych miejscach, pt. „Nieoficjalnie” (Unofficial). Będąc mieszkanką tej samej miejscowości, przeszukała archiwum Regionalnego Centrum Kultury i odkryła, że autorem większości zdjęć był Kammer. Uległa fascynacji widocznemu w jego zdjęciach zainteresowaniu wykonywaną pracą i profesjonalizmowi. Jego archiwum przedstawia dziś, jak mówi, symboliczne formy oficjalnego życia.

Juraj Kammer
autor zdjęć, Lucia Nimcova – współautorka projektu
„Oficjalnie” (CZECHOSŁOWACJA, 1981-1989)

Gábor Kerekes (ur. 1945)

„Miejsce” (WĘGRY, 1970-1980)

W l. 70. był jednym z najbardziej rozpoznawalnych fotografów na Węgrzech. Inspirowały go absurdalne wizje Kafki i świat po apokalipsie, tzw. Strefa z filmu „Stalker” w reżyserii Andrieja Tarkowskiego. Dokumentował architekturę swojego kraju, ukazując ją w decorum ponurym czy wręcz złowieszczym, dzięki czemu – jak mówi – odtwarzał obrazy koszmaru, w którym żył. Kerekes rozstał się z fotografią w 1982 roku, zmęczony pracą na zlecenie. Zniszczył prawie wszystkie swoje zdjęcia. To, co pozostało, ofiarował Węgierskiemu Muzeum Fotografii. Dopiero upadek socjalistycznego państwa na Węgrzech spowodował odrodzenie Kerekesa jako fotografa.

Był samoukiem. Pracę rozpoczął jako fotograf techniczny, następnie przez 6 lat był fotoreporterem. Obecne jego prace zawierają odniesienia do relacji, które zachodzą pomiędzy sztuką a nauką.

Gábor Kerekes// Nessim Galéria Budapest
„Miejsce” (WĘGRY, 1970-1980)

Marian Kucharski (ur. 1930)

Od poł. I. 60. armia oraz możliwości techniczne współczesnego człowieka stały się dla Kucharskiego symbolami dehumanizacji świata. Tworzył cykle i obrazy o zaangażowanych tytułach, jak: "Wizja lokalna", "Deportowana", "Sonderkomando" z cyklu Kronika Pamięci, "Szalony jeździec" z cyklu Fantomy, "Cóż dalej szary człowieku" z cyklu Nowa cywilizacja, cykl Budzenie Wyobraźni. Na stałe przywiązany do anegdoty, zastąpił bezstronność reportera, którym był wcześniej, przez emocjonalną refleksję, której towarzyszy monumentalna, symetryczna i rozmalowana forma. Odrzucił negatyw jako jedyne źródło fotograficznego obrazu i stosował montaż pod powiększalnikiem z motywów niekoniecznie własnego autorstwa. Idąc śladem fotografii subiektywnej tworzył dokument humanistyczny. Pozostaje jednym z najważniejszych przedstawicieli polskiej fotografii progresywnej I. 60. Posługując się montażem bi- i polirefleksowym stworzył ponadczasowe ikony humanistycznego protestu przeciw wiecznie powracającym hegemonom i żandarmom świata.

Marian Kucharski
„Nowa cywilizacja/Kronika pamięci.” (POLSKA 1967-1968)

Janis Knakis (ur. 1957)

„Anioły latają” (ŁOTWA, 1983-1986)

Knakis robi zdjęcia, bo nie cierpi mowy. Uważa, że język i słowa stoją w sprzeczności ze sobą, ponadto fundamentalnie zanieczyszczają rzeczywistość. Za ilustrację tej tezy podaje zjawisko propagandy, przenikającej wszystkie sfery życia na Łotwie lat 80. Jest wykwalifikowanym inżynierem i fotografem, od l. 70. - aktywnym fotografem oraz artystą z kręgu sztuk wizualnych. Pozostaje w kręgach tematycznych, związanych z architekturą, reklamą oraz erotyką. W trakcie zmian ustrojowych wykonywał zdjęcia reportażowe.

Janis Knakis
„Anioły latają” (ŁOTWA, 1983-1986)

Henryk Makarewicz (1917-1984)

Wiktor Pental (ur. 1920)

Budowa Nowej Huty na żyznych glebach wiejskich pod Krakowem była sztandarowym projektem socjalistycznego państwa, rozpoczętym jeszcze w k. l. 40. Apogeum przypadło na stalinowską 1 poł. lat 50. Lokalizacja, sprzeczna z rozsądkiem, nie była sprzeczna z logiką „budowniczych podstaw socjalizmu”, którzy założyli, że legitymacją nowego ustroju musi być silne uprzemysłowienie państwa. Nowa Huta powstała jako miasto dla pracowników wielkiego kombinatu hutniczego (Huta Stali im. W. Lenina), obsługującego kraje b. Bloku Wschodniego. Planowana na 100 tys. mieszkańców, składała się z odrębnych osiedli na 2-5 tys. osób, każdego wyposażonego w szkołę, żłobek, przedszkole, bary. Tytuł serii „802 procent normy” jest ironiczny, odnosi się do irracjonalnej produkcji, której wyniki były wykorzystywane przez propagandę. Makarewicz i Pental stworzyli zapis życia codziennego mieszkańców. Mimo, że nie pokazywali obrazów drastycznych, serii nie opublikowano, bo zbyt wiele zdjęć miało zabarwienie ironiczne wobec prezentowanych realiów. Ukazała się niedawno, w albumie (2008). Makarewicz pracował jako operator filmowy oraz fotograf dla Polskich Kronik Filmowych. Pental był konstruktorem w Nowej Hucie oraz fotografem. Dzięki temu mieli dostęp do wszystkich części Nowej Huty.

Henryk Makarewicz & Wiktor Pental / Kolektyw Fotografów Visavis & Fundacja Imago Mundi
„802 procent normy” (POLSKA, 1940-1960). Zdjęcie: H. Makarewicz

Barbara Metselaar Barthold (ur. 1951)

Tytuł serii, którego autorka nie chce tłumaczyć na inny język, znaczy tyle, co drapanie betonu lub rysy na betonie. W l. 60. młodzi ludzie ze wschodnich Niemiec obserwowali zmiany społeczne, które na świecie zachodziły pod wpływem działania ich rówieśników. Dało im to nadzieję, że rewolucja społeczna może nadejść i w ich własnym kraju, a oni sami zadrapią nieco wschodnio-niemiecki beton ideologiczny. Mimo izolacji, obejmującej także zakaz czytania zachodnich gazet i magazynów, udało im się skontaktować z międzynarodowym ruchem hipisowskim. Okres nadziei, euforii, ekscytacji był jednak krótki. Władza robiła wszystko, by ściągnąć młodych ludzi na ziemię. Zaledwie po kilku latach kraj pogrążył się w dobrze znanym stanie apatii. Metselaar jest fotografem, operatorem filmowy, reżyserem filmów dokumentalnych. „Kratzen am Beton” nigdy nie zostały pokazane w NRD; w roku 2008 wydano je w formie książki.

Barbara Metselaar Barthold
„Kratzen am Beton” (NRD, 1970-1978)

Galina Moskaleva
„Wspomnienia z dzieciństwa” (BIAŁORUŚ, 1989)

Galina Moskaleva (ur. 1954)

Od urodzenia aż do 1960 r., kiedy to skończyła siedem lat a jej rodzice się rozwiedli, ojciec nieustannie fotografował całą rodzinę. W 1988 r. przekazał córce w prezencie wszystkie negatywy. Moskaleva uznała, że te zdjęcia są czymś więcej niż zwyczajną kolekcją „fotek”, są swego rodzaju psychologicznym śledztwem. Z pomocą negatywów rozpoczęła rekonstrukcję swojego wcześniejszego życia. Nie był to jedynie proces przypominania, ale tworzenie własnego życia od nowa. Moskaleva chce przywrócić tamtą przeszłość do życia. Poddaje rewizji, koryguje zdjęcia z dzieciństwa, nadaje im kolor oraz powiela. Sensem tego procesu jest wskazanie, iż „pamięć nie jest statyczna, a zawsze jest w ruchu”.

Moskaleva jest obywatelką Białorusi, urodziła się na Litwie, dzieciństwo przeszło jej w latach, gdy oba kraje były częścią Związku Radzieckiego. Brała udział w wielu wystawach na całym świecie, jest także aktywnym kuratorem. Żona Vladimira Shakhlevicza, którego prace są częścią *Behind Walls*.

Andrei Pandeale (ur. 1945)

Rumuński dyktator Nicolae Ceaucescu postanowił w 1980 r. wybudować pośrodku Bukaresztu ogromny pomnik ku czci własnej. Część historycznego centrum miała zostać wyburzona. Zanim do tego doszło, Pandeale zdołał utrwalić je na swoich fotografiach. Ale nie tylko to. Pandeale zdecydował skupić się na dramacie dnia codziennego; chciał zaznaczyć, że usuwanie z pamięci społecznej przeszłości kraju sprzed okresu komunistycznego nie jest tak straszne, jak rozmyślna degradacja milionów Rumunów, cierpiących z głodu i zimna. W rezultacie fotografowanie prywatnie czegoś takiego, jak życie codzienne, było w Rumunii zbyt niebezpiecznym odkrywaniem jakości życia w tym kraju i uznawano je za zniesławianie socjalistycznej rzeczywistości, przestępstwo. Pewien mężczyzna, który fotografował długą kolejkę przy sklepie mięsnym, został skazany na sześć lat więzienia. Pandeale ćwiczył więc, jak w ryzykownych sytuacjach zrobić zdjęcie bez zaglądania w obiektyw aparatu. Zużył ostatecznie ponad 1000 rolek filmów i stworzył unikatowy raport na temat surrealistycznego życia w komunistycznej Rumunii, który szerszej publiczności mógł pokazać dopiero po 1993 r.

Andrei Pandeale
„Szara codzienność w komunizmie” (RUMUNIA, l. 80.)

Uładzimir Parfianok (ur. 1958)

Pod koniec lat 80. portretował ludzi, którzy choć urodzili się w systemie komunistycznym i musieli w nim funkcjonować, nie pasowali do niego. Według Parfianoka to, na ile potrafili się jemu samemu wystawić dosłownie (odsłonić do fotografowania), korespondowało z tym, jak dalece byli skłonni wystawić się w sensie przenośnym (narazić politycznie). Fotografował przeważnie w domach osób, które uwiecznił. Zdjęcia barwił zadrapywał ręką. W każdym przypadku rezultat był tak niepowtarzalny, jak przedstawione na zdjęciach postacie.

Parfianok z wykształcenia jest inżynierem; od końca lat 80. pracował już jako fotograf. Obecnie dyrektor niezależnej galerii fotograficznej w Mińsku i jako taki posiada znaczny wpływ na rozwój białoruskiej fotografii.

Uładzimir Parfianok
„Persona non grata” (BIAŁORUŚ, koniec l. 80.)

Stano Pekár (ur. 1938)

W latach 70. istniała w Czechosłowacji zaledwie jedna grupa, której udało się uniknąć socjalistycznego dyktatu: studenci. Pod osłoną akademików tworzyli własną formę kolektywizmu - z dala od ich dokuczliwych rodziców i uregulowanego przez państwo społeczeństwa. Na wszechobecną politykę patrzyli jak na rodzaj folkloru nie do uniknięcia, a zachodnie upominki, którymi się otaczali, były oznaką ich wolnościowej mentalności. W ten sposób akademiki stawały się miejscem, gdzie kształcił się romantyczny mit Zachodu. Pekár był jednym z tych, którzy dokumentowali tę młodzieżową kulturę, z całą jej szczerością i życiową pikanterią.

Dokumentalista, nie dopuszczający, by klimat polityczny wpływał na jego pracę. W 1989 r. przestał fotografować, gdyż nie mógł się z tego utrzymać. Obecnie zajmuje się drzeworytem.

Stano Pekár
„Zdjęcie na żądanie”/„Akademik” (CZECHOSŁOWACJA, 1975-1981)

Miroslav Pokorný (ur. 1946)

Venkov po czesku znaczy: na wsi. Pokorný odwiedził wieś Buková początkowo z powodu reportażu o tańcu folkowym. Szybko zakochał się w tej małej, przygranicznej miejscowości i ciągle tu wracał, by fotografować popularne festiwale oraz klientelę barów. Od czasu, gdy się w Bukovej zadomowił, coraz bardziej zmieniał swoje spojrzenie na zwyczajne, wiejskie życie. Ono zaś, w wyniku wprowadzanej przez państwo kolektywizacji i przesiedleń ludności, zmieniało się na jego oczach. A jednak dzięki izolacji Buková zachowała wiele ze swoich tradycji chłopskich sprzed wieków. Część cyklu Pokornego została pokazana w Czechosłowacji jeszcze w erze komunizmu. Po upadku Żelaznej Kurtyny zainteresowanie cyklem zmalało. Ostatnio autor jeszcze raz przejrzał negatywy i zrobił nowe odbitki – ponieważ stwierdził, że utrwalił świat wymierający.

Pokorný ukończył Akademię Filmową w Pradze z tytułem artysty fotografa. Od 2007 roku wykłada w Szkole Fotografii, Filmu i Telewizji.

Miroslav Pokorný
„Venkov” (CZECHOSŁOWACJA, 1973-1988)

Vladimir Shakhlevich (ur. 1949)

Shakhlevich w 1980 r. sfotografował przywódców kołchozu Czerwony Sztandar. Zamierzał przedstawić ich w pobliżu własnych domów lub miejsc pracy. Na zdjęciach są poważni, dumni mężczyźni, ubrani w najschludniejsze ubrania. Niektórzy noszą medale, otrzymane za służbę pracy. Za portretowanymi rozciągnięte jest płótno, które po wykadrowaniu motywu miało stworzyć ujednolicone tło. Jednak w 1989 r. Shakhlevich zrobił odbitki bez kadrowania, dzięki czemu widać, gdzie robiono zdjęcia, a charakter i tak wybija się na pierwszy plan. Shakhlevich mieszka i pracuje w Moskwie. W 1978 r. ukończył architekturę w Brześciu na Białorusi. Od 1991 r. jest członkiem Związku Rosyjskich Artystów Fotografików. Shakhlevicz jest mężem Galiny Moskałej, która także bierze udział w projekcie Behind Walls.

Vladimir Shakhlevich
„Portret Kołchozowej Rady Honorowej” (BIAŁORUŚ, 1980-1989)

hila'ni hende 1989 split

Lenke Szilágyi / Nessim Galéria, Budapest
"Stacja punktu widzenia" (WĘGRY, CHORWACJA, 1985-1989)

Lenke Szilágyi (ur. 1959)

W latach 80. Lenke Szilágyi zapracowała sobie na miano fotografa ekscentrycznego. Jej zdjęcia, choć wyglądają na spontaniczne, często są zapisem wyreżyserowanego przedstawienia. Ich zasadniczym tematem pozostaje kondycja ludzka i ulotne, prawie nieuchwytne chwile z życia, pokazane w ostrych, czarno-białych kontrastach i przepojone melancholią. Nacisk pada na stan samotności i opuszczenia jednostki. Szilágyi nigdy nie była polityczną aktywistką. - "Konflikt i dogmatyzm są obce mojej osobowości. Jeżeli musiałabym decydować się, po której stoję stronie, wybrałabym kulturę oraz tolerancję".

Lenke Szilágyi pozostaje aktywna jako fotograf w środowisku filmowym, teatralnym oraz sztuk wizualnych. Miała wiele wystaw indywidualnych, od 1990 pracuje w redakcji czasopisma Beszélő, które, nim opadła Żelazna Kurtyna, ukazywało się nielegalnie.

Vytautas Stanionis (ur. 1917 – zm. 1966)

Stanionis rozpoczął karierę fotografa w 1946 r. Jego pierwszą pracą na zlecenie władz było wykonywanie zdjęć do nowo wprowadzonych paszportów radzieckich. Następnie pracował jako fotoreporter dla różnych gazet i magazynów, w l. 1950-60 wydał także kilka albumów. Prace Stanionisa są obrazem powojennej Litwy. Nadzieja okresu międzywojennego przerodziła się w nostalgię i obojętność. Rytuały i święta, wprowadzone przez władze radzieckie, obchodzono bez entuzjazmu, z udawanym zainteresowaniem. Gdy powstawał cykl „Święta”, litewscy partyzanci nadal walczyli przeciwko rosyjskim okupantom. Stanionis otrzymał pierwszą litewską nagrodę fotograficzną. Jego fotograficzną spuścizną zarządza syn, także fotograf.

Vytautas Stanionis / Vytautas V. Stanionis / Związek Litewskich Artystów Fotografów
„Święta państwowe” (LITWA, 1957-1959)

02

Festiwal Fotodokumentu
informator
7-8 listopad 2009

Nikola Vučemić / Foto Galerija Lang, Samobor/Vivstudio, Zagreb
„Kamieniołomy na wyspie Brač” (JUGOSŁAWIA, 1955-1965)

Nikola Vučemić (ur. 1922)

Sławę zyskał jako partyzant i fotograf wojenny podczas II wojny światowej. W 1947 r. rozpoczął pracę dla jugosłowiańskiej marynarki. W następnych latach utrwał życie Jugosłowian na Morzu Śródziemnym, na Dalekim Wschodzie i w Afryce, oraz wielu innych miejscach. Poza zajęciami oficjalnymi pracował niezależnie, nie miał też problemu z pokazywaniem swoich prac publicznie, co wynika nie tylko z rangi, jaką posiadał jako fotograf marynarki wojennej, lecz także z pozycji, jaką miała fotografia w Jugosławii. Traktowana jako sztuka stosowana nie leżała w obszarze zainteresowania cenzury, w przeciwieństwie do filmu, teatru czy literatury, które uznawane były za sztuki twórcze.

Chorwat Nikola Vučemić fotografuje od 1939 roku. W 2004 pokazano retrospektywną wystawę jego prac w Splicie. Nadal jest aktywnym fotografem.

**DoNosy – Polska 1980-89 oczami czołówki
poznańskich dokumentalistów.
Relacja z okresu dorastania (do przełomu).**

80 zdjęć 4 autorów: Mariusza Stachowiaka, Janusza Nowackiego, Macieja Kuszeli, Mariusza Foreckiego
Kurator: Monika Piotrowska

02

Wystawa główna

**Behind Walls – Za murami.
Europa Wschodnia przed 1989**

Wystawa towarzysząca

**DoNosy – Polska 1980-89
oczami czołówki poznańskich
dokumentalistów**

Dzień Fotokastu

**Agencja Magnum
Media Storm
Ekpictures**

Dyskusja

Wokół przemian społecznych 1989 r.

Festiwal Fotodokumentu

informator

7-8 listopad 2009

Mariusz Stachowiak (ur. 1956 r., zm. 2006 r.)

Rzadki typ dokumentalisty, który temat podnosił z ulicy jak kromkę chleba. Ogromny talent w zakresie fotografii społecznej, wyraziciel pokolenia, pozbawionego nadziei na lepszy świat; obalający schematy, skrajnie zaangażowany indywidualista, również jako fotograf teatralny.

Zmarły przedwcześnie w 2006 r., pozostawił po sobie kapitalne archiwum, bezceremonialny zapis rzeczywistości, pod względem formalnym - awangardowy. Wyciągane stamtąd nawet na chybił trafił negatywy zniewalają tematem i kadrem, angażują widza w motyw najkrótszą drogą. Stachowiak nieustannie sprawdzał zastany świat i dostarczał dowodów - pozbawiony nadziei a zarazem zbuntowany, rocznik '56.

Mariusz Stachowiak

Janusz Nowacki (ur. 1939)

Fotograf dźwięku i ciszy; mistrz diaporamy, autor hasła: „fotografię usłyszeć, muzykę zobaczyć”. Dokumentalista i wybitny pejzażysta został też już w l. 70. nazwany „misjonarzem fotografii”, by w l. 90. okazać się jednym z najważniejszych inicjatorów i twórców lobby fotograficznego w nowym, wolnorynkowym systemie Polski.

Na wystawie „DoNosy” prezentuje nigdy nie publikowane zdjęcia z odsłonięcia pomnika ku czci ofiar poznańskiego Czerwca '56. Z dzisiejszej perspektywy widać na nich fantastycznie zderzenie dwóch rytuałów: wyeksploatowanego święta-capstrzyku i ponadczasowej, ogromnej siły wolnych zgromadzeń, która niesie i uczestników, i obserwatorów.

Janusz Nowacki

Maciej Kuszela

Maciej Kuszela (ur. 1956)

Dokumentalista l. 80., pejzażysta i wyjątkowy portrecista. W kontakcie z człowiekiem wydobywa z niego sedno osobowości, w pracy nad pejzażem zabawia się preparowaniem tajemnicy, jako dokumentalista - niepoprawny kpiarz.

Wypracował typ bardzo mocno oddziaływującego portretu, opartego na wyrazistej mimice. Jego „plejada gwiazd” – tak w portretach reporterskich ludzi prostych i „na stołkach”, jak i w dramatycznych portretach wielkich artystów i intelektualistów, to manifestacja przestrzeni wolności, jaką prywatnie mógł sobie wypracować obywatel ówczesnej PRL.

Mariusz Forecki (ur. 1962)

Wielka osobowość reportażu subiektywnego i eseju społecznego. Jego surrealistyczne skojarzenia o humorystycznym wydźwięku wyznaczają nową drogę fotografii humanistycznej.

W l. 80. pokazywał stan względnej równowagi między groteską a normalnością, tę rzekomo szarą rzeczywistość, która dzięki zwyczajnej ludzkiej słabości lub zapobiegliwości była niesamowicie barwna. Dokumentuje przede wszystkim emocje, obrazem emocji przekazuje obraz życia. Mistrz anegdoty, zamkniętej w jednej klatce.

Mariusz Forecki

Organizatorzy

Partnerzy

Współfinansowanie

Wielkopolska

Mecenas

Partnerzy medialni

02

Festiwal Fotodokumentu
informator

7-8 listopad 2009